

Un domini de preposició

MIQUEL DE PALOL

Opinió

La propietat en la parla és un títol nobiliari. Ho és també en l'escriptura, amb l'agregant que en aquest cas la perduració dels disbarats és més gran i en queda constància documental. Construir les frases adequadament, no cometre faltes de lèxic, no caure en barbarismes, en impropietats, no enfangar-se en anacoluts que no són tals, sinó simples i pures cagades... Parlaven correctament Foix, Espriu, Viñoli? Sí, ho puc assegurar —perquè els recordo—, i més que correctament, però s'escoltaven d'una manera que a un li feia venir el dubte si a partir d'un cert grau d'autovigilància es pot ser feliç, perquè en el seu cas, a més, també havien de bregar amb altres encarnacions d'Escil·la i Caribdis: la diplomàcia, la vanitat, les tendències literàries, la presència en l'imaginari nacional. El gremi de les lletres no es distingeix per la pietat dels sentiments que s'hi debaten, i els grans poetes havien estat cuiners abans de ser frares i sabien amb què se la jugaven.

En un terreny en principi més anecdòtic, a Joan Brossa li havia sentit fer més d'un cop la distinció entre dos tipus diferents de poemes en termes de *poemes amb mètrica* i *poemes sense mètrica*. Una distinció, d'altra banda, habitual entre poetes de divisions diverses, i potser ja no tant entre estudiants de filologia clàssica. No és clar, en rigor, que la mètrica sigui una cosa que un poema té, i per tant la pro-

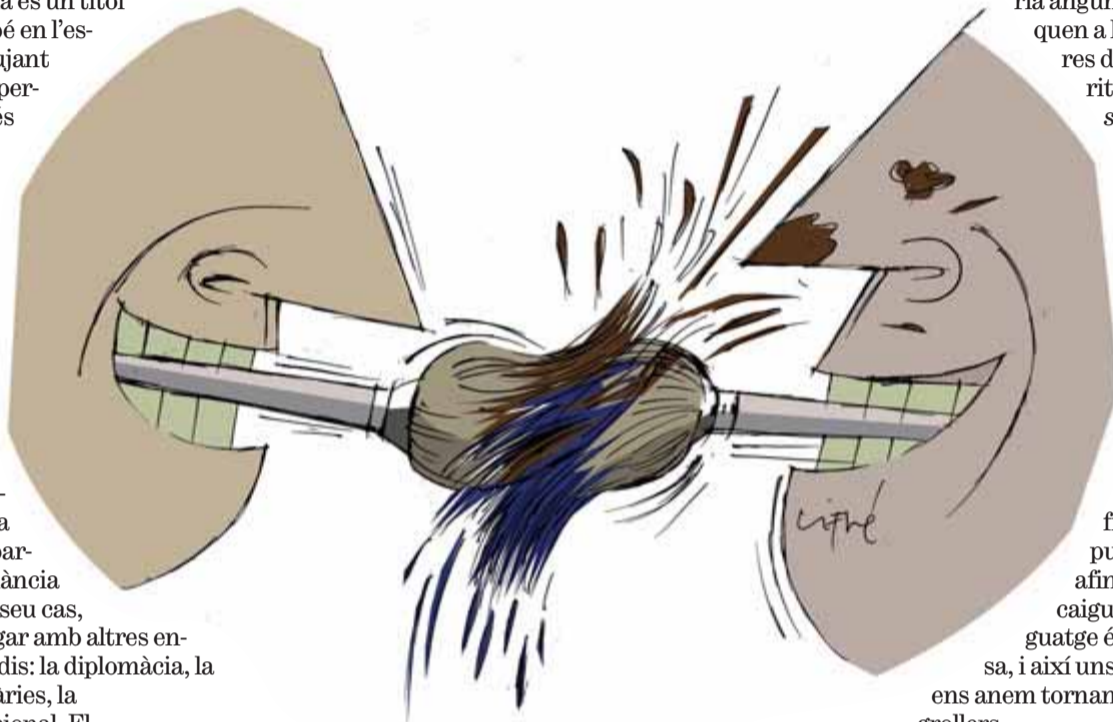
pietat de l'expressió es fa dubtosa en la mesura que sembla haver-s'hi escolat un punt de la broma molieriana del burgès que parlava en prosa, tot i que en aquest cas la impropietat no és l'expressió sinó l'atribució: si no hi ha res d'estrany a dir que això està escrit *en vers*, seria per tant més ajustat dir escrit *en mètrica*? La manera menys grinyolosa de dir-ho, la que potser no fa-

ria angúnia als que es dediquen a l'estudi de les severes disciplines de l'esperit, seria *poema escrit seguint les lleis de la mètrica*, però en l'àmbit col·loquial no resulta manejable. I, ja se sap, cada dia es dona menys importància al rigor conceptual, i més a la facilitat i la immediatesa de comunicació, tant hi fa els matisos que s'hi perdin o fins i tot els errors de punt de mira, els desafinaments en què es caigui. La brotxa del llenguatge és cada cop més grossa, i així uns i altres cada cop ens anem tornant més bastos, més grollers.

Els atributs de l'art tenen la seva causalística, i no deixa d'haver-hi circumstàncies atzaroses, de convenció i de costum la majoria, que no totes resistirien el pas de la navalla d'Ockam.

Quan es diu casa *de rajol*, es distingeix entre substància i atribut. En canvi, quan ens referim a partitura *per piano* (tot i que els rigoristes dirien que s'ha de dir *per a*), indiquem un destí instrumental, des de totes les accepcions d'*instrument*: la genèrica i l'objectual.

En un ordre de coses que ja té poca relació amb l'art, la subtil distinció entre anar *amb* bicicleta i anar *en* bicicleta diferencia en el pri-

Il·lustració: Guillem Cifré

El clam de Portaceli

MAR JIMÉNEZ

Quantes dones són assassinades cada mes pels seus marits o companys? Fa uns anys, en aquest mateix diari, em vaig lamentar de la poca atenció que dediquem al constant degoteig d'assassinats de dones. Quantes vegades a l'any hauríem de parar les màquines, talment com fèiem amb els atemptats terroristes, per mostrar el dol per una dona morta? Innombrables. Tanmateix, la violència de gènere, fins fa pocs anys, vivia sota el vel del silenci. Comptades mencions als mitjans de comunicació en una macabra successió de breus en algun racó de la secció de successos. Poca cosa més.

Les coses han canviat. La violència de gènere és a l'agenda mediàti-

ca. La pressió d'esforçades i meritòries associacions de dones contra aquesta violència ha aconseguit proporcionar a aquests crims la imprescindible visibilitat perquè la política els abordés. La indiferència de la societat era una carta blanca als assassins. Avui, si bé queda molt camí per recórrer, s'ha avançat de la mà de la valentia de les dones que han estat capaces d'escapar a l'angoixa de la por i el terror i denunciar els seus marits. I s'ha avançat també de la mà de dones compromeses que, des de les més variades tribunes, han situat la violència de gènere al escenari. Això és precisament el que ha fet una d'aquestes dones compromeses, la directora de teatre Carme Portaceli que, amb la seva versió del *Conte*

d'hivern de William Shakespeare, en cartell al Romea, mostra tota la cruessa de la violència. La cruessa de la gelosia que envaeix sense motiu les entranyes d'homes que embogeixen fins al punt de matar les seves companyes.

Als ortodoxos no els agrada el *Conte d'hivern* de Portaceli. No acceptaran la seva particular visió de la tardana obra del dramaturg anglès. No acceptaran que la directora valenciana, al contrari de Shakespeare, no premiï el penediment del desequilibrat Leontes, interpretat per un immens David Bagés. Al contrari, en la versió de Portaceli, Leontes no serà absolt per la fantasia i haurà d'assumir el dolor de la mort d'Hermione, que condemna a mort en creure que té una aventu-

ra amb el seu amic Políxenes. Avui, amb tantes morts sobre la taula, no hi ha espai per a l'absolució ni el perdó. No hi ha espai per al somni redemptor. Portaceli així ho entén en un gran treball en què despulla l'abús de poder, la violència i les pitjors pulsions humanes. I ho fa sense traïr Shakespeare. Ans al contrari, espem tota la seva essència per transportar-lo, sense estridències, als nostres dies. Benvinguda sigui l'ortodòxia de Portaceli, un dels grans actius d'aquesta dona que deixa, en totes les seves obres, el segell del seu compromís. I que ho fa, a més, amb el treball dels seus actors. Des del ja citat Bagés, fins al que serà, més aviat que tard, un dels grans d'aquest país, Nao Albet. *

ENTRESETMANA

MANUEL CUYÀS

El Rey de la Magia obre teatre

mer cas l'èmfasi en l'objecte, que esdevé la propietat de l'acció –l'important és l'ús de la bicicleta–, i en segon el redueix a mer instrument –l'important és anar-hi–, igual com fa el llenguatge amb les coses seguint la visió del món platònica o bé seguint l'aristotèlica. Ja sé que els diccionaris no ho contempen, fins i tot que es deu considerar incorrecte dir *en bicicleta*. Ells s'ho perden.

Tornem a l'art: si l'harmonia és un atribut de la música, cal cuirassar-se en l'ortodòxia i dir que una música no harmònica en el sentit tradicional no és música, o bé revisar l'amplitud del concepte *harmonia*? Vet aquí una de les discussions de fons de la modernitat (que per cert fa uns cent anys que dura), a propòsit de la música i també, cada gremi en els seus termes, de la pintura, de la plàstica en general, i per descomptat de la poesia. Quedi per a cadascú decidir si es pot clavar un cop d'espasa a aquest nus gordià i apuntar-se a la tradició que propugna que la mètrica és la substància del poema; no tota, perquè n'hi ha d'altres –l'estil, l'argument, el vocabulari–, però que aquesta és la pròpia i diferenciadora, o sigui que un poema *sense mètrica* no és un poema.

Profusament constatat el fet que hi ha poemes mètricament defectuosos –i de molt defectuosos–, arribats aquí caldria delimitar fins a quin punt, entre les diverses concepcions de la poesia, és possible un poema *sense mètrica*: segur que no tant com una mètrica sense poema. Però –amb el permís dels nostre gats de Cheshire particulars– aquest ja seria un altre article. *

Dimarts em truca l'amic i periodista Manuel Foraster, curiós de moltes coses, per dir-me que aquell vespre no em puc perdre la inauguració del teatre del Rey de la Magia. Ell hi serà. El Rey de la Magia, com tothom sap, és aquella botiga de jocs de mans que hi ha al carrer de la Princesa de Barcelona –el mateix carrer, per cert, on Santiago Rusiñol va situar La Puntual de l'*Auca del senyor Esteve*. L'actual propietari d'El Rey de la Magia, en Josep M. Martínez, que és nascut a Gavà, feia temps que volia anar més enllà de la compra-venda de varettes màgiques, cartes, daus i cercles trucats i rumiava l'obertura d'una sala on presentar la utilitat d'aquests articles, organitzar-hi cursos de formació i fer-hi passar mags d'anomenada. Primer ho va intentar a la mateixa rebotiga de l'establiment, després va buscar un lloc pels carrers del voltant i al final ha anat a parar al carrer de Jonqueres, al costat mateix de la Casa de las Mantas. Allí em vaig reunir amb Manuel Foraster dimarts al vespre.

En realitat no es tractava de la inauguració, que serà d'aquí uns dies, sinó d'una sessió prèvia de rodatge que incloïa l'actuació d'un mag argentí. Tampoc no parlem només d'un teatre, sinó també d'un petit museu i un bar que han de ser punt de trobada i intercan-

vi d'idees i objectes per part dels aficionats a l'il·lusionisme. Dimarts, abans de començar la funció, ja n'hi havia una pila. Un jove del país molt alt i molt ros que em va semblar que s'ha marcat l'objectiu d'actuar a Las Vegas, perquè és on els mags presenten aquesta imatge, es treia i es posava als dits un anell d'acer sense tocar-lo. Un home que se'l mirava va oferir un numeret amb unes gomes de pollastre. Per un moment vaig pensar que em trobava o en una reunió de col·leccionistes de segells com aquells que se citen a la plaça Reial els diumenges o en un congrés d'esperantistes. La majoria era gent gran. Em vaig acostar a un home que em va dir que es deia Miquel, joier de professió: "Quan tenia sis anys vaig entrar per primer cop a El Rey de la Magia i se'm va obrir un món". Parlem de quan l'amo i dependent era el gran Carles Bucheli. "Tu entraves a la botiga, triaves un producte i, sempre després de pagar-lo, ell te n'ensenyava el truc."

Les portes del teatre s'obren i hi entrem. Observo que en Miquel corre a trobar lloc a primera fila. Assistirem a una funció de màgia de proximitat i cal mirar-s'ho de prop. El mag argentí és un gegant de nom Marcelo Insúa. Comença amb cartes que van i vénen i acaba posant en circulació unes monedes que es multipliquen. Em quedo ve-

ient visions, però com que visc lluny del món de la màgia i no sé fins a quin punt els números d'Insúa són nous o meritoris em situo al costat d'en Miquel. Davant l'exhibició de les cartes, aquest home que observa el mag com si veiés un àngel en persona, exclama "Collons!". Amb les monedes fa: "Hòstia!". Ja m'ho pensava. Insúa és un mag de molta qualitat i molt creatiu.

Ve ara el moment més esperat pels assistents. L'il·lusionista es treu l'americana, la gira per davant i pel darrere, n'ensenya cosits i descosits i desvetlla un a un els trucs que acaba de fer. El Rey de la Magia oferirà espectacles convencionals dirigits a nens i grans i n'oferirà també per a professionals i entesos. L'espectacle de dimarts era per a professionals i entesos. Me'n vaig anar a mig explicar els trucs. Tots els volem endevinar mentre els veiem sense saber-los, però un cop descoberts sempre són decebedors i engeguen la màgia a rodar. Allà vaig deixar el meu amic Manuel Foraster, curiós de tantes coses, també dels trucs. Ja hi tornaré quan la funció sigui per a nens. De moment, apuntin. Un nou teatre a Barcelona, dedicat només a la màgia. Al costat de la Casa de las Mantas i més en concret on s'hi havia instal·lat la competència de la Casa de las Mantas, la falsa, la que pretenia confondre amb truc innoble. *

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Timbal?

La setmana passada recollia la percepció tan pejorativa que el cognom Alonso té al Camp de Tarragona, on "ser un alonso" equival a ser un talòs, babau i maldestre. Com que no hi ha cap cas documentat de persona tanoca que es digués Alonso, una especulació plausible ens portaria al conte *Joanet de l'onso*, que explica la història d'un home forçut (i toix), fill de dona i d'onso (ós). La lectora Roser Casanovas Borau, veïna de Sant Antoni de Vilamajor però nascuda a Tarragona fa gairebé vuit dècades, m'escrivi per aportar un altre element sobre l'origen etimològic de la cara fosca dels alonsos. Es basa en un preciós record d'infància de les festes tarragonines, ja fos per Sant Magí o per Santa Tecla. Recorda que hi desfilava "un home, d'ètnia gitana, carregat amb un timbal i acompanyat d'un ós bru que portava lligat pel coll amb una corda llarga. L'home feia sonar el timbal amb una cadència de vals (que la gent identificàvem amb un «compre-me'n, compre-me'n, compre-me'n») i l'ós feia passes de ball al compàs". D'aquesta circumstància provindrien les expressions "ets més pesat que el timbal de l'alonso" i "ets un alonso", pel fet de deambular tot ballant a la babalà. *

L'ULL DE L'AGULLA

DANIEL BOADA

